

GEBRUIK SUCCESCRITERIA OOK IN HET VOORTGEZET ONDERWIJS

Nadat ik twintig jaar in het basisonderwijs heb gewerkt, heb ik nu de overstap gemaakt naar het voortgezet onderwijs. In het basisonderwijs was ik de laatste jaren gewend om met de leerlingen te spreken wanneer een opdracht een succes is, met behulp van het afspreken van zogenoemde succescriteria. In *Leren zichtbaar maken* van John Hattie (2014) wordt behandeld wat vooral effectief werkt in de klas. Een van de meest effectieve aanpakken is het bespreken van succescriteria. Leerlingen bekijken hun eigen werk kritisch met behulp van de afgesproken criteria: waar moet het werk aan voldoen? Dit verhoogt de betrokkenheid en de resultaten.

In het voortgezet onderwijs merk ik dat ook de leerlingen op het vmbo, waar ik werk, houvast nodig hebben bij het maken van hun opdrachten. Dit artikel beschrijft een lessenreeks voor het vak Nederlands vmbo-t (leerjaar 1) met gebruik van succescriteria en peer-feedback: hoe zet je deze instrumenten in en welk effect hebben ze op de leerlingen?

Opzet

Om te beginnen met het werken met succescriteria heb ik mij gericht op een redelijk vaststaande opdracht. De leerlingen schrijven een krantenbericht met gebruik van de vijf W-vragen en de H-vraag (wie, wanneer, waarom, wat, waar en hoe) en

een aantal woorden uit de woordenschatles.

We starten de les met het bekijken van verschillende krantenberichten op het digibord. We bespreken wat ons opvalt aan de berichten op het gebied van lay-out, woordkeus en afstemming op het lezerspubliek. We inventariseren overeenkomsten tussen verschillende berichten om zo tot criteria te komen waar ons eigen bericht aan moet voldoen.

Ook geef ik de leerlingen de opdracht om te werken met de vijf W-vragen en de H-vraag om ze een eerste houvast te geven tijdens het schrijven. Tevens verwerken de leerlingen vijf woorden uit de voorgaande woordenschatles in de tekst; in dit geval zijn dat de woorden *delict*, *aangifte doen*, *naïef*, *ondersteunen* en *onthutst*. De leerlingen vertellen aan elkaar over de betekenis van de geleerde woorden en ze geven elkaar een voorbeeldzin. Op deze manier leren ze de woorden ook toepassen en geef ik ze stof tot schrijven.

We starten met de volgende succescriteria waar het artikel aan moet voldoen:

- De vijf W-vragen en de H-vraag moeten in het artikel beantwoord worden.
- De vijf woorden *delict*, *aangifte doen*, *naïef*, *ondersteunen* en *onthutst* moeten op een juiste manier in het artikel voorkomen.
- Het handschrift moet leesbaar zijn en

de lay-out correct.

- Er zijn geen spelfouten gemaakt.
- Het artikel heeft een inleiding, kern en slot.
- De plaats en de datum worden in het artikel verwerkt.

Om te beginnen zijn bovenstaande succescriteria voldoende. De leerlingen vullen in hun schrift de W- en H-vragen in en denken vast na over hun krantenbericht voor de volgende les.

Werkvormen en feedback

In de tweede les starten we met het herhalen van de woordenschatwoorden middels de activerende werkvorm mix en koppel: de helft van de leerlingen heeft een woord op een kaartje, de andere helft de betekenis. De leerlingen lopen rond en zoeken het juiste woord bij de juiste betekenis op. We herhalen ook de succescriteria. De leerlingen gaan vervolgens aan de slag met het schrijven van hun bericht met behulp van de voorbereide vragen. De succescriteria staan op het bord. Na een kwartier gaan ze uitwisselen met elkaar. Ze geven geleide feedback op de afgesproken succescriteria. De leerlingen ruilen van schrift en bekijken bij elkaar of er antwoorden te vinden zijn op de W- en H-vragen en of de vijf woorden voorkomen in het stukje tekst.

Nadat ze elkaar feedback hebben gegeven op de genoemde succescriteria,

herschrijven ze hun eigen krantenbericht. Na deze fase wisselen ze weer van schrift met iemand anders en nu gaan ze kijken naar andere succescriteria zoals handschrift en spelling.

De laatste les van deze lessenserie vindt plaats in het computerlokaal. We gaan nu ook werken aan de lay-out van een krantenbericht. De leerlingen gaan met behulp van hun kladversie en de succescriteria aan de slag met het schrijven van hun bericht. Nadat ze twintig minuten geschreven hebben, krijgt iedere leerling twee geeltjes. De leerlingen lopen rond en mogen twee berichten van feedback voorzien; ze plakken hun geeltje op de computer, zo ziet een ander ook meteen waar er al twee keer feedback

is gegeven. In de laatste fase van de les leggen de leerlingen de laatste hand aan hun artikel en leveren dit via de digitale leeromgeving in.

Evaluatie

Na het uitvoeren van deze opdracht heb ik aan de leerlingen gevraagd hoe ze deze manier van werken vonden. De leerlingen waren het veelal met elkaar eens: ze hadden houvast aan de succescriteria en vonden het fijn om bij elkaar te kijken hoe een ander het had gedaan. Een leerling vertelde dat ze bij het schrijven extra had gelet op de succescriteria waar ze normaal niet zo goed in was nu ze wist dat hier extra op gelet werd.

Dit was de derde schrijfopdracht in dit

schooljaar en ik heb bij de voorgaande opdrachten steeds moeten concluderen dat of het doel niet echt behaald werd of dat het schrijven slordig was, zonder opbouw, onder het te behalen niveau. Ik merkte bij het nakijken van de krantenberichten dat de kwaliteit beter was, het doel was veel duidelijker besproken. In alle berichten was een duidelijke opbouw terug te zien en de leerlingen hebben veel meer zorg besteed aan zinsbouw, spelling en lay-out dan voorheen in andere schrijfsels. ■

Chantal van Oosten

LITERATUUR
Hattie, J. (2014). *Leren zichtbaar maken* (5e ed.).
Rotterdam: Bazalt.